

Pálení čarodějnic - Pojizerské listy č. 17 z 25. 4. 2001

Rozumíme tím 30. duben, poslední apríl, kdy večer po setmění se po celé naší vlasti na různých kopcích sejdou staří i mladí a zapalují ohně. Děti mají stará březová košťata, která zapálí, drží v ruce a pohybem před sebou jimi opisují kruh, čarují. Je to prastarý každoroční zvyk, který se dosud drží.

Jen málo se dnes už ví, co to všechno představuje a symbolizuje. V posledních letech to děti někde vylepšují lampióny, protože sehnat ručně zhotovené březové koště není maličkost. Ti starší zase vystřelují barevné rakety a při tom s úsměvem říkají, že prý tak na koštěti kdysi zde létaly čarodějnice na různé své sněmy a seance.

V pozadí všeho toho je stará pohanská víra v kouzelníky a kouzelnice, kteří mohou stejně jako d'ábel, zlí duchové a démoni, vyvolat sucho, rozpoutat povodeň, přivolat nemoc atd. Prý jsou schopni ovládat tajemné síly, znát minulost i budoucnost a já nevím, co ještě. Lidé se těchto mocných báli a nechtěli si je rozhněvat. Mohlo by se jim to vymstít, kdyby je nebrali vážně. S příchodem křesťanství církve tyto pověry potírala, ale protože byly hluboce zakořeněny, nedokázala je odstranit, a tak se zbytky pohanského bájesloví udržely až do dnešní doby.

V našich českých poměrech zůstaly z těch dob jednoznačně jen čarodějnice, které umí měnit svou podobu. Jednou je můžeme vidět jako ošklivé babizny, jindy jako sličné panny, které svádí k hříchu. Umí na sebe vzít podobu třeba černého kocoura, havrana, zkrátka co právě potřebují, aby byly nenápadné a mohly snadno udělat nějaké to kouzlo a čáry.

Lidé se proti tomuto záškodnictví bránili, jak uměli. Vyzkoušeli všelicos Nejvíce prý pomáhala svěcená voda, kterou si opatřili v den Svatých Tří králů v kostele. Borovou větvičku namáčeli v kameninovém hrnku, kde tu vodu měli, a kropili s ní všechno v domě i okolo domu. Na všech dveřích i oknech se dělaly svěcenou vodou tři malé křížky, což byl symbol nejen Tří králů, svaté Trojice (Bůh otec, syn Ježíš a Duch svatý). Takto zabezpečené domy byly pro zlé čarodějnice nedostupné, neměly zde pražádné moci. Moc Boží byla silnější, než ta démonská. Běda ale tam, kde se nic neudělalo. Tam temné síly měly možnost neomezeně se vyřádit.

Na těchto pověrách a tricích se hodně lidí přižívalo, nabízeli své služby, využívali strach a obavy z budoucnosti. Zasáhla i církev, a to ne právě šťastně. Římský papež Inocenc VIII. vydal v roce 1484 zvláštní bulu Kladivo na čarodějnice, která ukládala inkvizitorům nejprve prošetřit každý podezřelý případ a pak zločiny čarodějnic potrestat. Šlo o fyzickou likvidaci upálením, aby se už moc temnosti nemohla znovu skrze nenapravitelné prostředníky projevovat.

Stačilo, když například hospodyně dojily krávy více, než její sousedce, už byla podezřívána, že začarovala ve svůj prospěch doma u sebe. Naopak zase schválně poškodila někoho druhého, takže vlastně kouzelně dojila cizí krávy. Nebo babky kořenářky, které znaly dobře léčivé byliny a byly tím úspěšné a známé v širém okolí, také byly obviňovány, že léčí pomocí magických sil. Ve všech případech stačili dva svědci, kteří prohlásili, že viděli věci záhadné, kouzelné, čarující, provozované určitou osobou, a že to byl jistě vliv ďábelský.

Kdo podezřelou udal a oběť byla vlivem mučení odhalena a přiznala se ke svému čarodějství, měl nárok na značný podíl z majetku odsouzené. To byl kořen neřesti, když lidé měli možnost si tím vyřizovat staré účty, osobně se mstít, nebo se mohli snadno beztrestně obohatit.

Tento hon na čarodějnice byl na celém světě a trval dlouhý čas. Stále noví a noví lidé byli falešně obviňováni a upalováni. Státisíce nevinných obětí vlivem fanatismu i prospěchářství zemřelo, když prakticky žádné přezkoumání rozsudku neexistovalo, tím méně odvolání k vyšší instanci, jak je to běžné dnes. Církvi tyto prověrky velice ublížily. Byl to těžký omyl, který se nedá omluvit.

U nás takové poměry vládly až do panování císařovny Marie Terezie, která problematičké soudy s násilně vynucovaným přiznáním silně omezila a její nástupce Josef II. upalování čarodějnic úplně zakázal. Poslední nešťastnice Evropy byla upálena v Poznani v roce 1793.

Protože si lidé příliš zvykli na podivné, atraktivní a dramatické divadlo při pálení živých čarodějnic, různých kacírů a úchylkářů víry, potřebovali náhradu. Té se jim dostalo v pálení čarodějnic symbolickou formou, jak je tomu dodnes. Pokřivená a vraždící horlivá víra zde už není, naopak převládá bezvěrectví. Dnešní ohně na kopcích jsou už jen nevinným folklórem a pouhou vzpomínkou na doby, kdy se nábožensky blouznilo a zabíjelo.

Bohužel ještě v naší době jsou tu a tam sekty, které silně zdůrazňují démonologii, dosud

vyhánějí zlé duchy všelijakým vykuřováním a ohníčky, až jsou směšní. Neuvědomují si, že tím znovu zlehčují křesťanství, když vypnou svůj rozum a dávají průchod nekontrolovaným lidským vášním a citům, které se hodí spíše do temného středověku.

Jakýkoliv extrém, blouznění, fanatismus škodil v minulosti a stejně škodí i dnes. To platí stále. Vzpomeňme jen na nedávné běsnění, které také popravovalo a v kriminálech věznilo nepohodlné, nevinné oběti. Prý se tím dělal pořádek v naší společnosti! Ten, kdo udával, byl zato také dobře placen.

Ale to už jsme v jiné oblasti, to řešit nebudeme. Naše téma bylo: Pálení čarodějnic.

Podle Miroslava Hlouška